

**РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО
ЗАДОВОЛЕНOSTІ ЯКІСТЮ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 «ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА
ДІЯЛЬНІСТЬ / ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ»
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ «ЕКОНОМІКА БІЗНЕСУ»
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Упродовж тижня, з 3 по 9 лютого 2025 року, організовано опитування серед студентів, які здобувають освіту на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнесу» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Метою цього дослідження було визначення рівня їхньої задоволеності умовами та якістю проходження переддипломної практики в рамках 2024-2025 навчального року. Опитування покликане надати глибше розуміння досвіду студентів під час цього етапу підготовки, а також виявити можливі напрямки для вдосконалення організації практики.

Опитування проводилось відповідно до ст. 16 Закону України «Про вищу освіту», на виконання п. 4.4 положення «Про освітні програми в Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», п. 5.2 положення «Про гаранта освітньої програми, групу забезпечення спеціальності та проектну групу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», п. 2.3 положення «Про внутрішню систему забезпечення якості освіти Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

У дослідженні взяли участь студенти бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», які представляли всі форми навчання. Загалом було опитано 16 осіб, що становить 94,1% від загальної кількості студентів четвертого курсу відповідної спеціальності. Завдяки настільки широкому охопленню вибірки отримані результати можуть бути визнані як достовірні та репрезентативні, оскільки вони відображають позицію переважної більшості студентів цієї академічної групи.

Усі респонденти навчаються за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнесу». Ця обставина гарантує узгодженість і цілісність зібраних даних, які представляють їхній досвід участі у переддипломній практиці. Зосередженість вибірки на зазначеній тематичній області надає дослідженню прикладного характеру, дозволяючи об'єктивно оцінити ефективність реалізації навчального плану щодо підготовки студентів до реальних умов професійної діяльності.

Отримані результати формують значну інформаційну основу для подальшого вдосконалення організації та проведення переддипломної практики.

На основі цих даних можливо ідентифікувати сильні та слабкі аспекти даного етапу освітнього процесу, а також здійснити коригування його структури та змісту з метою підвищення відповідності знань та навичок студентів сучасним вимогам ринку праці. Крім того, результати дослідження можуть стати підґрунтям для оптимізації загальної оцінки ефективності навчального процесу через аналіз досягнутих програмних результатів.

Методика проведення опитування аналогічна попереднім:

- опитування використання Гугл-форм;
- забезпечення абсолютної анонімності учасників опитування;
- відсутність ідентифікації / персоніфікації респондента;
- усунення впливу на респондентів;
- недопущення випадків упередженості чи викривлення думок.

Перелік наведених в анкеті питань сформовано за рекомендаціями практичного психолога Полтавської політехніки. За структурою відповідей на питання, передбачалось наступне:

- вираження позитивної / негативної оцінки;
- виставлення диференційованої бальної оцінки (відповідно до шкали оцінювання);
- висловлення власних коментарів щодо задоволеності респондентів якістю освітнього процесу, зауважень та побажань з покращення освітнього процесу (за кожною навчальною дисципліною).

Отже, результати проведеного опитування можна вважати неупередженими та адекватними, а отриманий результат задоволеності якістю освітнього процесу – релевантним.

Перелік питань опитувальника респондентів, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Рекомендований перелік питань

№ з/п	Питання	Рекомендована форма відповіді
1	Чи відповідала база практики Вашим очікуванням?	Так, повністю / частково / ні
2	Чи сприяла практика застосуванню теоретичних знань на практиці?	Так, значно / частково / ні
3	Чи були завдання практики зрозумілими та реальними для виконання?	Так / частково / ні
4	Чи забезпечувала база практики необхідні умови для виконання поставлених завдань?	Так, повністю / частково / ні
5	Як Ви оцінюєте загальний рівень організації практики?	Відмінно / добре / задовільно / незадовільно
6	Чи отримували Ви необхідну підтримку та консультації від керівника практики від університету?	Так, регулярно / іноді / ні
7	Чи надав керівник практики від підприємства достатню допомогу у виконанні завдань?	Так, повністю / частково / ні

№ з/п	Питання	Рекомендована форма відповіді
8	Чи відповідала документація (щоденник практики, завдання тощо) встановленим вимогам?	Так / частково / ні
9	Які знання та навички Ви вважаєте найбільш корисними, отриманими під час практики?	Поле для відповіді
10	Чи сприяла практика розвитку таких компетентностей: 1. Практичних навичок у сфері підприємництва та торгівлі 2. Навичок роботи з бізнес-документацією 3. Комунікаційних навичок 4. Уміння працювати в команді	Так / ні
11	Чи зіткнулися Ви з труднощами під час проходження переддипломної практики? Якщо так, вкажіть які.	Поле для відповіді
12	Що, на Вашу думку, потрібно покращити в організації переддипломної практики?	Поле для відповіді
13	Чи порекомендували б Ви обрану базу практики для інших студентів?	Так / ні
14	Загальна оцінка проходження практики	Відмінно / добре / задовільно / незадовільно

Було проведено аналіз розподілу відповідей, який представлено у відсотковому співвідношенні відповідно до рівня задоволеності (для питань із двома/трьома варіантами відповіді) та середньозваженого рівня задоволеності (для питань із використанням оціночної шкали). Отже, підсумковий показник задоволеності якістю освіти враховував лише «високий» рівень. Індивідуальні коментарі респондентів бралися до уваги під час аналізу, однак не включалися до узагальнених оціночних показників.

Відповідно за результатами проведеного опитування студентів 4 курсу загальний показник задоволеності якістю проведення переддипломної практики склав 81,25%. Узагальнений результат опитування респондентів за кожним з 12 представлених питань (окрім власних коментарів по дисциплінам) представлено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Результат опитування студентів спеціальності 076 першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОПП «Економіка бізнесу»

№ з/п	Питання	Рівень задоволеності, %
1	Чи відповідала база практики Вашим очікуванням?	93,75
2	Чи сприяла практика застосуванню теоретичних знань на практиці?	100
3	Чи були завдання практики зрозумілими та реальними для виконання?	81,25
4	Чи забезпечувала база практики необхідні умови для виконання поставлених завдань?	93,75
5	Як Ви оцінюєте загальний рівень організації практики?	81,25
6	Чи отримували Ви необхідну підтримку та консультації від керівника	75,00

№ з/п	Питання	Рівень задоволеності, %
	практики від університету?	
7	Чи надав керівник практики від підприємства достатню допомогу у виконанні завдань?	93,75
8	Чи відповідала документація (щоденник практики, завдання тощо) встановленим вимогам?	100
10	Чи сприяла практика розвитку таких компетентностей: 1. Практичних навичок у сфері підприємництва та торгівлі 2. Навичок роботи з бізнес-документацією 3. Комунікаційних навичок 4. Уміння працювати в команді	93,75 100,0 81,25 75,00
13	Чи порекомендували б Ви обрану базу практики для інших студентів?	93,75
14	Загальна оцінка проходження практики	87,50

Рівень задоволеності студентів спеціальності 076 першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Економіка бізнесу» свідчить про переважно позитивний досвід проходження практики, що обумовлено якістю організації процесу, відповідністю бази практики очікуванням студентів та ефективністю застосування теоретичних знань у практичній діяльності. Високий рівень відповідності бази практики очікуванням студентів (93,75%) пояснюється належним вибором підприємств, на яких студенти мали можливість ознайомитися з реальними умовами роботи. Разом із тим, можливими факторами, що могли спричинити невисоку оцінку окремих респондентів, є недостатня різноманітність завдань або відсутність певного обладнання чи інструментів, що могли б розширити практичний досвід.

Абсолютне підтвердження студентами того, що практика сприяла застосуванню теоретичних знань на практиці (100%), свідчить про високу якість програми практичного навчання та її відповідність освітнім цілям. Це може бути пов'язано з тісною інтеграцією навчального процесу з реальним бізнес-середовищем та ефективним керівництвом з боку викладачів і менторів на підприємствах. Водночас окремі труднощі, які могли виникати у студентів, залишилися незначними, що підтверджує відсутність негативних оцінок у цьому аспекті.

Зрозумілість та реалістичність завдань практики була оцінена на рівні 81,25%, що демонструє достатній рівень адаптації програми практичного навчання до потреб студентів. Позитивні результати можуть пояснюватися чітким формулюванням завдань та їх відповідністю реальним робочим процесам на підприємствах. Однак певні студенти могли відчувати труднощі через невідповідність рівня складності завдань їхнім поточним компетенціям або через недостатню деталізацію інструкцій.

Забезпечення базою практики необхідних умов для виконання поставлених

завдань отримало оцінку 93,75%, що свідчить про належну матеріально-технічну базу підприємств, їхню відкритість до співпраці та готовність створювати сприятливе середовище для студентів. Разом із тим, частина студентів, які оцінили цей аспект нижче максимальної позначки, могли стикнутися з обмеженим доступом до певних ресурсів або відчувати дефіцит часу для повноцінного виконання завдань.

Загальний рівень організації практики оцінений на 81,25%, що свідчить про переважно ефективну координацію процесу з боку університету та підприємств. Високий рівень організації міг бути забезпечений завдяки чіткій комунікації між усіма учасниками процесу та відповідному плануванню практичної діяльності. Водночас, причинами дещо нижчої оцінки могли стати труднощі з доступом до певних видів діяльності, неузгодженість графіків або недостатня кількість часу для глибшого опрацювання практичних аспектів.

Необхідна підтримка та консультації з боку керівника практики від університету були оцінені на 75,00%, що вказує на достатній рівень супроводу, хоча й існують певні аспекти, які потребують покращення. Висока завантаженість керівників практики, недостатня частота консультацій або складність окремих завдань могли спричинити відчуття недостатньої підтримки серед частини студентів.

Допомога керівника практики від підприємства оцінена на 93,75%, що вказує на високий рівень залученості наставників до процесу навчання студентів. Такий результат може бути наслідком зацікавленості підприємств у підготовці майбутніх фахівців, наявності кваліфікованих менторів та їхньої готовності взаємодіяти з практикантами. Водночас окремі випадки недостатньої уваги або формального ставлення до студентів могли стати причиною зниження оцінки.

Відповідність документації встановленим вимогам отримала максимальну оцінку (100%), що свідчить про належне оформлення всіх необхідних документів, їхню чіткість та відповідність регламентованим стандартам. Такий рівень задоволеності вказує на високу якість підготовки матеріалів для проходження практики та їхню доступність для студентів.

Розвиток компетентностей у процесі практики оцінений на високому рівні, зокрема практичні навички у сфері підприємництва та торгівлі отримали оцінку 93,75%, що пояснюється широким спектром завдань, спрямованих на формування відповідних компетенцій. Навички роботи з бізнес-документацією оцінені максимально (100%), що свідчить про активну участь студентів у реальних бізнес-процесах. Комунікаційні навички отримали оцінку 81,25%, що може свідчити про недостатню інтеграцію студентів у колектив підприємства або обмежену взаємодію з клієнтами та партнерами. Уміння працювати в команді оцінено на 75,00%, що вказує на потребу у більшій кількості командних завдань або на індивідуальний характер окремих аспектів практики.

Рекомендація обраної бази практики для інших студентів отримала оцінку 93,75%, що свідчить про загальне позитивне враження студентів та їхню готовність рекомендувати базу практики майбутнім поколінням студентів. Водночас окремі фактори, такі як специфіка діяльності підприємства чи особистий досвід студента, могли вплинути на меншу позитивну оцінку у деяких випадках.

Загальна оцінка проходження практики склала 87,50%, що демонструє високу якість організації, відповідність програми очікуванням студентів та ефективність набуття необхідних знань і навичок. При цьому деякі аспекти, такі як підтримка з боку університету, чіткість завдань та інтеграція в командну роботу, потребують певного вдосконалення для підвищення рівня задоволеності студентів.

У контексті оцінювання знань і навичок, які студенти вважають найбільш цінними та практично корисними, здобутими в процесі проходження практики, вони виокремлюють такі ключові аспекти:

- Вміння працювати з бізнес-документацією (договори, рахунки, накладні, фінансові звіти).
- Практичні навички у сфері підприємництва та торгівлі.
- Аналіз фінансового стану підприємства та основних економічних показників.
- Застосування теоретичних знань у реальних бізнес-процесах.
- Робота з програмним забезпеченням.
- Розвиток комунікаційних навичок та ведення ділових переговорів.
- Вміння працювати в команді та ефективно взаємодіяти з колегами.
- Організація робочого процесу та навички тайм-менеджменту.
- Ознайомлення з юридичними аспектами ведення бізнесу.
- Аналіз ринку, конкурентного середовища та маркетингових досліджень.

У той же час, студенти, обговорюючи складнощі, з якими вони стикнулися під час проходження переддипломної практики, звертають увагу на такі моменти:

- відсутність чітких інструкцій щодо виконання деяких завдань;
- обмежений доступ до необхідної інформації та внутрішніх документів підприємства;
- недостатня кількість часу для повного виконання всіх завдань;
- обмежені можливості для активної участі в робочих процесах підприємства;
- відсутність належної комунікації з окремими співробітниками підприємства;
- деякі завдання були надто складними без додаткових роз'яснень;
- відсутність можливості працювати з деяким програмним забезпеченням;

- формальне ставлення до практикантів з боку окремих керівників;
- складнощі з адаптацією до нового робочого середовища.

Водночас, відзначаючи аспекти, які, на думку студентів, можна покращити в організації практики, вони відзначають наступні характеристики:

- надати більш детальні інструкції щодо виконання завдань;
- виділити більше часу для виконання практичних завдань;
- організувати додаткові консультації з керівниками практики;
- розширити можливості для ознайомлення з внутрішніми процесами підприємства;
- урізноманітнити завдання для кращого засвоєння різних аспектів роботи;
- поліпшити доступ до програмного забезпечення, яке використовується на підприємстві;
- чіткіше регламентувати обов'язки студентів під час практики;
- передбачити більше командних або інтерактивних завдань.

Аналіз результатів опитування студентів щодо рівня задоволеності переддипломною практикою на першому рівні вищої освіти свідчить про загальну позитивну оцінку досвіду. Респонденти підкреслили відповідність вибраних баз практики їхнім професійним очікуванням, чіткість і зрозумілість поставлених завдань, а також вагомий внесок практики у закріплення теоретичних знань, здобутих під час навчання. Особливу увагу було приділено високій якості організації процесу, належній підтримці з боку керівників як від університету, так і підприємств. Крім того, студенти відзначили можливість здобуття важливих практичних навичок, які є затребуваними у сферах торгівлі та бізнесу.

Разом з тим, отримані результати будуть взяті до уваги при підготовці оновлення методичних вказівок щодо змісту та організації переддипломної практики. Наведені оцінки та окремі коментарі здобувачів акцентують увагу на наступному:

1. Рівень організації практики – більшість студентів відзначили чіткість організації процесу, відповідність робочих місць змісту освітньої програми, а також ефективність взаємодії з керівниками практики.

2. Практичне значення здобутих навичок – студенти позитивно оцінили можливість застосування теоретичних знань на практиці, проте вказали на потребу у більшій кількості практичних завдань та залученні до реальних робочих процесів.

3. Проблемні аспекти та пропозиції – серед зауважень були зазначені труднощі з доступом до певних видів діяльності, потреба у більш детальних методичних рекомендаціях та бажання отримувати розширений зворотний зв'язок від керівників практики.

Результати опитування переконливо свідчать про високу ефективність організації переддипломної практики, водночас виявляючи аспекти, що

потребують вдосконалення. Вони становлять цінну основу для розробки рекомендацій, спрямованих на оптимізацію практичного навчання, зокрема на посилення зв'язку між теоретичними знаннями та їх застосуванням на практиці. Ці дані допомагають зосередити увагу на ключових напрямках розвитку, забезпечуючи ще вищий рівень підготовленості студентів до професійної діяльності.

Враховуючи результати опитування студентів щодо проходження переддипломної практики, НПП відповідальним за її організацію, доцільно вжити заходів для вдосконалення методичного забезпечення.

1. Слід розробити більш детальні та чіткі методичні рекомендації щодо виконання завдань, очікуваних результатів та критеріїв оцінювання, а також надати студентам зразки правильного оформлення звітної документації.

2. Розширення можливостей для отримання студентами практичного досвіду, що передбачає заохочення підприємств до надання здобувачам вищої освіти більшої самостійності у виконанні завдань та запровадження ротації функціональних обов'язків з метою ознайомлення з різними аспектами діяльності підприємства.

3. Приділити увагу кращій інтеграції теоретичних знань і практичних навичок, що може бути досягнуто шляхом проведення попередніх тренінгів або практичних занять із використання програмного забезпечення, що застосовується на базах практики, а також включення до навчального процесу аналізу практичних кейсів з реальних підприємств.

4. Поліпшення системи оцінювання результатів практики, що передбачає врахування не лише формального виконання завдань, а й рівня залученості студента до робочих процесів, а також використання відгуків як студентів, так і керівників практики від підприємств для подальшого вдосконалення програми..

Упровадження зазначених рекомендацій дозволить підвищити ефективність переддипломної практики, забезпечити її відповідність сучасним вимогам підготовки фахівців та сприятиме більш якісному формуванню професійних компетентностей здобувачів вищої освіти. Дані результати опитування студентів довести до відома усіх НПП кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, обговорити на засіданні кафедри та розмістити на сторінці кафедри для публічного ознайомлення усіх зацікавлених сторін.

Завідувач кафедри економіки, підприємництва
та маркетингу, к.е.н., доцент

Марина ЧИЖЕВСЬКА

Гарант освітньої-професійної програми
«Економіка бізнесу», к.е.н., доцент

Олександр ХАДАРЦЕВ